

Tỷ lệ vốn góp ảnh hưởng đến phương pháp hạch toán kế toán các khoản đầu tư

II THS. CHỨC ANH TỬ

(Học viện Tài chính)

Tỷ lệ vốn góp chi phối đến các khoản đầu tư VAS 07 - Kế toán các khoản đầu tư vào công ty liên kết, VAS 08 - Thông tin tài chính về các khoản vốn góp liên doanh, VAS 25 - báo cáo tài chính hợp nhất và các khoản đầu tư vào công ty con quy định:

Trường hợp 1 - nếu không có các thoả thuận nào khác thì tỷ lệ quyền biểu quyết quy định hình thức các khoản đầu tư: xem bảng 1

Hay có thể biểu diễn trên sơ đồ 01a - dưới dạng hệ trục tọa độ như sau:

Trong đó tỷ lệ vốn góp hay tỷ lệ quyền biểu quyết hay tỷ lệ quyền kiểm soát (Q) được xác định như sau:

Đối với nhà đầu tư trực tiếp vào bên nhận đầu tư:

$$Q_{TT} = \frac{\text{Tổng vốn góp của nhà đầu tư}}{\text{Tổng vốn chủ sở hữu của bên nhận đầu tư}} \times 100\%$$

Đối với Nhà đầu tư gián tiếp vào bên nhận đầu tư

$$Q_{GT} = \frac{\text{Tổng vốn góp gián tiếp của nhà đầu tư}}{\text{Tổng vốn chủ sở hữu của bên nhận đầu tư}} \times 100\%$$

Đối với Nhà đầu tư có khoản đầu tư trực tiếp và có khoản đầu tư gián tiếp vào bên nhận đầu tư

$$Q = Q_{TT} + Q_{GT}$$

Tuy nhiên, nhìn vào sơ đồ 01a ta cũng thấy rằng trên sơ đồ tỷ lệ vốn góp này chưa có khoản vốn góp liên doanh theo như quy định của VAS08, vậy khoản này sẽ được thể hiện như thế nào? quyền kiểm soát xác định ra sao? Để tìm hiểu những vấn đề trên, chúng ta xem xét dưới góc độ sơ đồ hình Pie như sau: xem sơ đồ 01b (trang bên).

Trường hợp 2 - nếu có các thoả thuận nào khác thì hình thức trình bày các khoản đầu tư phụ thuộc vào các thoả thuận, đó là:

▶▶▶ Trong các trường hợp sau đây thì quyền kiểm soát còn được thực hiện ngay cả khi công ty mẹ nắm giữ ít hơn 50% quyền biểu quyết trực tiếp hoặc gián tiếp (3):

- Công ty mẹ có quyền trực tiếp hoặc gián tiếp bổ nhiệm hoặc bãi miễn đa số các thành viên của Hội đồng quản trị, giám đốc hoặc tổng giám đốc của công ty con.

- Công ty mẹ có quyền bỏ đa số phiếu tại các cuộc họp của Hội đồng quản trị hoặc cấp quản lý tương đương

- Công ty mẹ có quyền quyết định hoặc sửa đổi, bổ sung điều lệ của công ty con

- Các nhà đầu tư khác thoả thuận dành cho công ty mẹ hơn 50% quyền biểu quyết

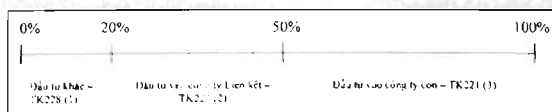
- Công ty mẹ có quyền chi phối các chính sách tài chính và hoạt động theo quy chế thoả thuận.

▶▶▶ Trong các trường hợp sau đây thì còn thể hiện sự ảnh hưởng đáng kể (2):

- Nhà đầu tư nắm giữ dưới 20% quyền biểu quyết trực tiếp hoặc gián tiếp trong vốn chủ sở hữu của bên nhận đầu tư nhưng có thoả

Phân loại	Tiêu thức	Quyền biểu quyết
(1) Đầu tư	Không ảnh hưởng đáng kể	< 20%
(2) Cty L.kết	Ảnh hưởng đáng kể	20% - 50%
(3) Cty con	Kiểm soát	> 50%
(4) L.Doanh	Đồng kiểm soát	bằng nhau

Bảng 1

Bảng 01a

thuận giữa nhà đầu tư và bên nhận đầu tư về việc nhà đầu tư có ảnh hưởng đáng kể.

- Nhà đầu tư nắm giữ trên 50% quyền biểu quyết trực tiếp hoặc gián tiếp trong vốn chủ sở hữu của bên nhận đầu tư nhưng có thỏa thuận về việc nhà đầu tư đó không nắm giữ quyền kiểm soát đối với bên nhận đầu tư.

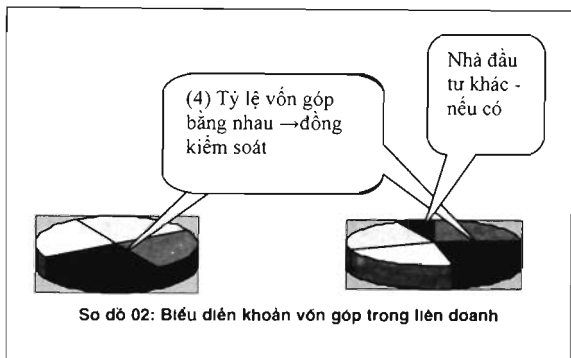
Tỷ lệ quyền kiểm soát chi phối đến phương pháp hạch toán các khoản đầu tư

Khi bên đầu tư mang tài sản đầu tư vào bên nhận đầu tư sẽ được ghi nhận là theo bút toán Nợ TK 228, 223, 222, 221/Có TK liên quan, đây là nguyên tắc ghi nhận chung. Tuy nhiên, khi phân tích cụ thể ta thấy:

- Khi đầu tư mà đạt được quyền kiểm soát - quyền chi phối các chính sách tài chính và hoạt động của bên nhận đầu tư nhằm thu được lợi ích kinh tế từ các hoạt động này thì bên đầu tư sẽ trở thành công ty mẹ. Tuy nhiên cũng cần phải nhấn mạnh rằng quá trình trở thành công ty mẹ là quá trình hợp nhất kinh doanh (có bên mua, bên bị mua và giá phí hợp nhất kinh doanh) chứ không phải là quá trình đầu tư thông thường như các khoản đầu tư khác. Bên mua có thể sử dụng tiền hoặc tương đương tiền; sử dụng tài sản; sử dụng các công cụ vốn, công cụ nợ để mua và giá phí hợp nhất kinh doanh này được xác định theo giá trị hợp lý tại thời điểm mua. Chính vì vậy mà không phát sinh các khoản chênh lệch giữa giá đánh giá lại của hội đồng và giá trị của tài sản mang đi đầu tư mà lại xuất hiện giá trị hợp lý của giá phí hợp nhất kinh doanh.

- Khi đầu tư mà đạt được tỷ lệ biểu quyết từ 10% đến 50% thì bên đầu tư chỉ mới ảnh hưởng đáng kể tới bên nhận đầu tư mà thôi, tức là quyền được tham gia vào việc đưa ra các quyết định về chính sách tài chính và hoạt động của bên nhận đầu tư nhưng không kiểm soát các chính sách đó. Điều này dẫn đến khi bên đầu tư mang tài sản đầu tư vào bên nhận đầu tư thì phần chênh lệch tăng hoặc giảm giữa giá trị mang đi và giá trị hợp lý do hội đồng đánh giá được ghi nhận ngay vào thu nhập hoặc chi phí khác trong kỳ mà không phải hoãn lại - vì bên đầu tư không thể chi phối đối với bên nhận đầu tư mà chỉ có ảnh hưởng đáng kể đối với bên nhận đầu tư.

- Vốn góp liên doanh lại có đặc điểm khác đó là ngoài việc góp vốn vào cơ sở kinh doanh đồng kiểm soát thì các bên tham gia vào liên doanh còn có hợp đồng hợp tác kinh doanh và tỷ lệ quyền biểu quyết của các bên trong liên

doanh là bình đẳng như nhau điều này dẫn đến khi đánh giá phần chênh lệch giữa giá trị hợp lý của khoản vốn góp và giá trị của tài sản mang đi vốn góp thì bên đầu tư phải hoãn lại phần chênh lệch tăng (chênh lệch lãi) tương ứng với lợi ích của mình trong cơ sở kinh doanh đồng kiểm soát - phần lãi chưa thực hiện. Sau đó, khi tài sản góp vốn vào liên doanh này được thực hiện thì mới ghi nhận phần lãi vốn góp vào liên doanh.

Từ những sự phân tích trên, có thể đưa ra sự so sánh cách hạch toán đối với các khoản đầu tư như sau: *xem bảng trang 52*

Chúng tôi liên quan đến việc góp vốn bằng tài sản được quy định theo Thông tư số 32/2007/TT-BTC ngày 09/04/2007 như sau: phần B - căn cứ tính thuế và phương pháp tính thuế, mục IV, tiểu mục 5.18 b quy định "Tài sản góp vốn vào doanh nghiệp phải có: biên bản góp vốn SXKD, hợp đồng liên doanh, liên kết, biên bản định giá tài sản của Hội đồng giao nhận vốn góp của các bên góp vốn (hoặc văn bản định giá của tổ chức có chức năng theo quy định của pháp luật) kèm theo bộ hồ sơ gốc về tài sản - quy định này phù hợp trường hợp khoản đầu tư vào công ty liên kết, liên doanh và đầu tư khác; còn đối với khoản đầu tư vào công ty con thì chúng tôi sẽ là hoá đơn GTGT và phiếu xuất kho. **KT**